

УДК 351.741:343.97(477)+314.151.3-054.73

Ю. М. Тарасенко,

аспірант Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук
України

СТАН ЗЛОЧИННОСТІ СЕРЕД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ АНКЕТУВАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ)

У статті з позиції кримінологічної науки аналізується думка співробітників Національної поліції стосовно злочинності внутрішньо переміщених осіб. Вказано на проблеми, з якими стикаються поліцейські під час проведення досудового розслідування кримінальних правопорушень, суб'єктом вчинення яких є внутрішньо переміщені особи. Запропоновано напрями покращення роботи Національної поліції, суду, органів виконавчої влади стосовно запобігання злочинності внутрішньо переміщених осіб в Україні та вдосконалення проведення досудового розслідування.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, Національна поліція, анкетування, кримінальне правопорушення, досудове розслідування.

Постановка проблеми. А. М. Геррі, А. Кетле, Маурі та Полетті свого часу зробили революцію у кримінології, використавши під час проведення своїх досліджень статистичні дані. А. Кетле дійшов висновку, що злочин – не механічна сума випадкових діянь. Там, де на перший погляд все залежить лише від рішення лихої людини, виявляється дія якихось прихованих сил. Учений встановив, що майже всі явища у суспільстві взаємопов'язані й взаємообумовлені. Стабільність соціальних умов обумовлює стабільність і соціальних процесів. На переконання дослідника, немає сумніву, що достатньо було б змінити причини, які керують нашою соціальною системою, щоб змінились також негативні результати, що можна зустріти в літописах вбивств та самогубств... для змін треба діяти на маси, а не на окремих осіб. Наскільки реформи корисні і позитивні, покаже нам майбутня статистика¹.

¹ Иншаков С. М. Зарубежная криминология: учеб. пособие для вузов, 2-е изд., М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2003. С. 26, 27, 28.

У 2013 р. Україну сколихнула Революція гідності. Після вказаної події перед нашим суспільством постали нові життєві виклики. Російська Федерація, ігноруючи норми міжнародного права, порушила територіальну цілісність та суверенітет України. Нашій державі у відповідь довелося захищати свій східний кордон, приймати внутрішньо переміщених осіб та проводити реформи з метою інтеграції України до сучасної розвиненої світової спільноти.

Вищезазначені процеси беззаперечно вплинули на повсякденне життя громадян України, а також на звичну нам картину злочинності. Так, починаючи з 2013 р. зросла кількість злочинів, вчинених проти основ національної безпеки та проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів). У державі збільшилися в рази нелегальний обіг зброї, наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. І. О. Кисельов зазначає, що для того, щоб зрозуміти реальний масштаб погіршення ситуації, необхідно поглянути на питому вагу тяжких злочинів в загальній структурі злочинності. Якщо у 2013 р. було зареєстровано 563560 злочинів, з яких 156131 були тяжкі, їх питома вага сягала 27,7 % від загальної кількості, що, до речі, вже досить тривожний показник. З огляду на статистичні дані 2017 р., протягом якого було зареєстровано 523911 злочинів (тобто менше, ніж у 2013 р.), з яких 198074 злочини були тяжкими, їх питома вага складає 37,8 %. Наведені дані лише в загальному вигляді демонструють якісно негативні зміни, які відбулися протягом останніх п'яти років у структурі та характері злочинності². І вся ця зміна показників злочинності відбувається на фоні реформування правоохоронної системи, судової влади та адвокатури.

У 2014 р. було прийнято нові Закони України «Про прокуратуру», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про запобігання корупції»; у 2015 р. – Закони України «Про національну поліцію», «Про Націона-

² Кисельов І. О. Сучасні тенденції злочинності в Україні. *Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2018 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 256.

льне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», «Про Державне бюро розслідувань»; у 2016 р. було знову прийнято новий Закон стосовно функціонування судової системи – «Про судоустрій та статус суддів». Також зазначимо, що під реформування наразі підпадають і органи місцевого самоврядування, органи виконавчої влади, які є суб'єктами правовідносин стосовно внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Отже, про стабільність соціальних умов і процесів ми можемо згадувати лише в рамках історії. Тепер перед кримінологами постає нове завдання – дослідження нових причин і умов вчинення злочинів, аналіз характеру злочинних діянь, особи злочинця. Наприклад, з'явилася нова недосліджена категорія правопорушників у кримінології – ВПО.

У 2016–2017 рр. нами було проведено опитування громадської думки (безпосередньо та через мережу Інтернет) стосовно злочинності внутрішньо переміщених осіб у містах концентрації ВПО (переселенців). Результат опитування громадської думки вказав на те, що злочинність ВПО (переселенців) факт не надуманий. Також у більшості випадків респонденти погодились з тим, що внутрішнє переміщення сприяло погіршенню криміногенної обстановки та багато респондентів знають про кримінальні правопорушення, суб'єктами вчинення яких були ВПО (переселенці). У подальшому для отримання об'єктивних висновків стосовно злочинності ВПО виявилось необхідним проведення анкетування серед співробітників провідного правоохоронного органу України по боротьбі зі злочинністю – Національної поліції (в областях концентрації ВПО (переселенців)), з метою вивчення ставлення співробітників Національної поліції до проблеми злочинності ВПО.

Аналіз останніх досліджень. Проблематику правового статусу внутрішньо переміщених осіб досліджували багато сучасних вчених, зокрема Г. О. Христова, Ж. В. Лук'яненко, О. О. Первомайський, Т. А. Гришина,

Л. С. Нецька, Б. В. Бабін, В. Ф. Нестерович, О. Я. Рогач, М. В. Менжул, С. О. Белікова, Н. С. Наулік та багато інших.

З позиції кримінологічної науки у 2016 р. на проблемі внутрішнього переміщення заострила увагу В. С. Батиргарєєва та у 2017 р. В. М. Бесчастний. Однак у сучасній кримінології проблемами вчинення злочинів ВПО українські вчені комплексно не займалися. Тому виявляється актуальним продовжувати дослідження такої проблеми в Україні, зважаючи на досвід роботи співробітників Національної поліції.

Метою статті є оприлюднення результатів анкетування співробітників Національної поліції стосовно злочинності ВПО.

Основний зміст. Соціологічні та статистичні методи дослідження є різновидом окремо наукових методів кримінологічних досліджень. До соціологічних методів належать опитування у вигляді анкетування та інтерв'ювання. Анкетування або анкетне опитування є ефективним і широко використовуваним у кримінології методом одержання даних. Зважаючи на відсутність до 2017 р. офіційної статистичної інформації від правоохоронних органів стосовно злочинності ВПО, дані про злочинність внутрішньо переміщених осіб формувалися на основі масиву інформації, яка була зібрана та проаналізована нами у 2017 р. шляхом проведення масштабного анкетування працівників Національної поліції в областях найбільшої концентрації ВПО, а саме: у неокупованій частині Донецької області, неокупованій частині Луганської області, Харківській, Запорізькій, Дніпропетровській, Одеській, Полтавській, Київській областях, а також у м. Київ. Для більшої об'єктивності отримання даних анкетування було проведено також у Львівській, Черкаській та Чернігівській областях, до яких перемістилась менша кількість ВПО у порівнянні з вищезазначеними областями.

Згідно з даними Міністерства соціальної політики, за період з 2014 до початку 2017 рр. найбільша кількість ВПО перемістилась до: підконтрольної частини Донецької області (567023 особи), підконтрольної частини Лугансь-

кої області (292764 особи), Харківської області (192179 осіб), міста Київ (154101 особа), Запорізької області (98797 осіб), Дніпропетровської області (76986 осіб), Київської області (56381 особа), Одеської області (42013 осіб), Полтавської області (29765 осіб); Черкаської області (13899 осіб), Львівської області (12016 осіб) та Чернігівської області (9585 осіб)³.

Тож проаналізуємо отримані нами відповіді від співробітників Національної поліції.

Загалом нами було оброблено 837 анкет співробітників Національної поліції. В анкетуванні взяли участь 406 слідчих, 206 оперативних працівників карного розшуку, 170 дільничних офіцерів поліції, 29 інспекторів сектору регування патрульної поліції, 3 техника-криміналіста та 23 особи з керівного складу Національної поліції. Похибка отриманих результатів становить 1,5 %⁴.

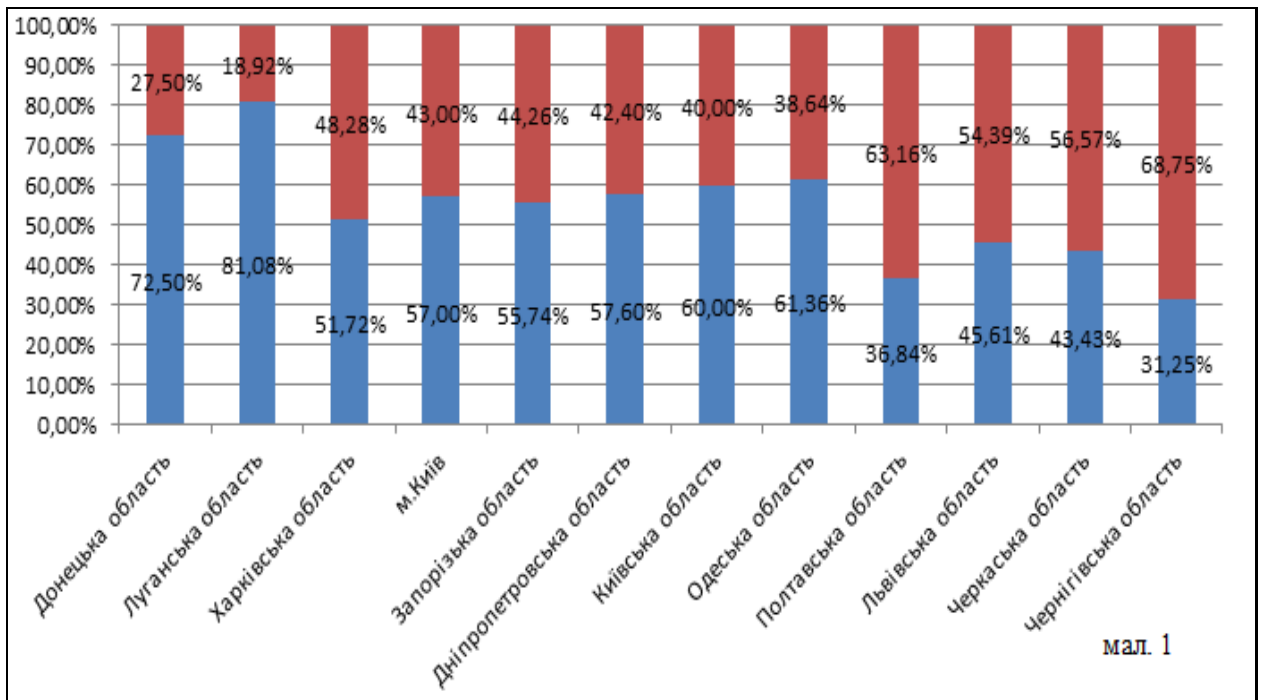
Досвід роботи респондентів у правоохоронній сфері загалом по Україні становив: до 5 років – 34 %; від 5 до 10 років – 31 %; понад 10 років – 35 %.

На запитання чи стикаються у своїй професійній діяльності співробітники Національної поліції з категорією правопорушників зі статусом «внутрішньо переміщена особа» було отримано такі результати: 1) з підконтрольної Україною частини Донецької області отримано такі відповіді – 72,50 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 27,50 % відповіли «ні» на задане питання; 2) з підконтрольної Україною частини Луганської області отримано такі відповіді – 81,08 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 18,92 % відповіли «ні»; 3) у Харківській області – 51,72 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 48,28 % відповіли «ні»; 4) у столиці України м. Київ – 57 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 43 % відповіли «ні»; 5) у Запорізькій області – 55,74 %

³ Відповідь Міністерства соціальної політики України від 21 березня 2017 р. № 34/о/208-17/221.

⁴ Лунеев В. В. Юридическая статистика. URL: <http://www.vuzlib.su/beta3/html/1/19309/19339/> (дата звернення: 12.03.2018).

поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 44,26 % відповіли «ні»; 6) у Дніпропетровській області – 57,6 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 42,4 % відповіли «ні»; 7) у Київській області – 60 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 40 % відповіли «ні»; 8) в Одеській області – 61,36 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 38,64 % відповіли «ні»; 9) у Полтавській області – 36,84 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 63,16 % відповіли «ні»; 10) у Львівській області – 45,61 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 54,39 % відповіли «ні»; 11) у Черкаській області – 43,43 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 56,57 % відповіли «ні»; 12) у Чернігівській області – 31,25 % поліцейських зазначили, що стикаються з такою категорією та, відповідно, 68,75 % відповіли «ні». Результати відображені у діаграмі (мал. 1).

Потім поліцейським пропонувалося письмово відповісти на відкрите запитання: «Як впливає процес внутрішнього переміщення на криміногенну обстановку в державі?». Нами було отримано такі відповіді:

– процеси внутрішнього переміщення вплинули на злочинність, оскільки в окупованих областях рівень злочинності був найбільшим;

– по Донецькій області зросла кількість адміністративних та кримінальних правопорушень, зросла кількість повідомлень по лінії «102»;

– на території Харківської області процес внутрішнього переміщення загострив конфліктність громадян на тлі політичних, національних, мовних тощо причин;

– у Запорізькій області активізувалася діяльність організованих злочинних груп, такі групи складаються із місцевих громадян та переселенців;

– до Дніпропетровської області перемістилась велика кількість осіб із антисоціальними установками; з моменту внутрішнього переміщення зросла кількість вчинених злочинів на Дніпропетровщині, злочинці-ВПО провозять із собою зброю та наркотики;

– збільшення кількості населення тягне за собою збільшення кількості злочинів;

– стрімко зросла корислива злочинність;

– із числа ВПО перемістились особи, які не вміють адаптуватися до нових умов життя, деякі з них вчиняють злочини;

– у більшості випадків перемістились колишні злочинці, які принципово не працюють і продовжують вчиняти злочини на новій для них території;

– слабке матеріальне забезпечення, відсутність власного житла, відсутність роботи можуть спонукати ВПО вчинити кримінальне правопорушення на мирній території;

– зміна умов звичайного способу життя спонукає людину шукати нові джерела доходу, інколи джерелом доходу стає вчинення злочинів;

– у ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення, є можливість повернутися на окуповану територію з метою уникнення кримінальної відповідальності;

– внутрішнє переміщення потребує асигнувань на утримання ВПО з боку держави, така обставина сприяє зловживанням при використанні бюджетних коштів на кожному рівні розпорядників.

Потім поліцейським пропонувалося охарактеризувати ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення. Узагальнюючи дані по всіх областях, ми отримали такі результати: 6 % зазначили, що ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення, є достатньо освіченими, толерантними громадянами, які заповзято намагаються закріпитися на новому місці; наполегливо працюють та підтримують українські цінності, є порядними та прагнуть своїми силами досягти успіху; 40 % зазначили, що ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення є пасивно налаштованими до всього, не мають бажання працювати, ведуть здебільшого паразитарний спосіб життя, переслідують лише особисті інтереси; 24 % зазначили, що ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення, озлоблені на державу та всіх оточуючих громадян, мають установку в поведінці, сформульовану за принципом «мені всі винні», у таких осіб немає бажання працювати, вони нетерпимі до державної політики, нехтують законодавством і негативно налаштовують до себе оточуючих; 30 % зазначили, що ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення, є жертвами обставин, внаслідок ведення бойових дій їм довелося покинути своє місце проживання і вчитися виживати у нових умовах.

У подальшому поліцейським пропонувалося письмово відповісти на відкрите запитання: «З якими труднощами Ви стикалися під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, учинених внутрішньо переміщеними особами?». Поліцейські вказали на такі проблеми:

– відсутність у ВПО документів;

– складнощі із виявленням місця знаходження, проживання ВПО; відсутність у ВПО місця реєстрації; складнощі з викликом та приводом ВПО до відділів Національної поліції, прокуратури та суду; складнощі зі збором даних, що характеризують особу, адже необхідні відомості на таких осіб зберігаються на окупованій території (наприклад, інформація щодо обліку ВПО у наркодиспансерах та психдиспансерах); відсутність інформації за попередніми вироками стосовно ВПО;

– повернення ВПО на окуповану територію з метою уникнення покарання; проблеми із застосуванням запобіжних заходів. Ефективність лише одного запобіжного заходу – тримання під вартою, оскільки є ризик, що особа може повернутися на окуповану територію;

– мовний бар'єр;

– агресивне ставлення до поліції;

– складнощі із встановленням наявності майна.

Оскільки статистичні дані стосовно вчинення злочинів ВПО до Єдиного реєстру досудових розслідувань почали вносити лише з 2017 р., то працівникам поліції було задано запитання: «Зважаючи на Ваш практичний досвід, зазначте, будь ласка, які види злочинів найчастіше вчиняють внутрішньо переміщені особи?». Було отримано такі відповіді: а) злочини проти основ національної безпеки – 3 %; б) злочини проти життя та здоров'я особи – 15 %; в) злочини проти волі, честі та гідності особи – 4 %; г) злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи – 3 %; д) злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина – 1 %; е) злочини проти власності – 34 %; є) злочини у сфері господарської діяльності – 3 %; ж) злочини проти довкілля – 1 %; з) злочини проти громадської безпеки – 9 %; и) злочини проти безпеки виробництва – 0.5 %; і) злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту – 3 %; ї) злочини проти громадського порядку та моральності – 7 %; й) злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші зло-

чини проти здоров'я населення – 10 %; к) злочини у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації – 1 %; л) злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів – 2 %; м) злочини у сфері використання електронно-обчислюваних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку – 1 %; н) злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – 0.5 %; о) злочини проти правосуддя – 0.5 %; п) злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) – 0.5 %; р) злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку – 1 %.

Далі, поліцейським пропонувалося відповісти на таке запитання: «На Вашу думку, основними причинами вчинення кримінальних правопорушень ВПО є»: а) 28 % зазначили, що основними причинами вчинення кримінальних правопорушень ВПО є проблеми адаптації внутрішньо переміщеної особи на мирній території із вини самої особи (відсутність бажання працювати, ведення паразитарного способу життя, схильність до вчинення кримінальних правопорушень, правовий нігілізм, зловживання алкоголем, психотропними речовинами тощо); б) 14 % зазначили, що основними причинами вчинення кримінальних правопорушень ВПО є проблеми адаптації внутрішньо переміщеної особи на мирній території з вини окремих членів суспільства, у т.ч. посадових осіб (свідоме ігнорування та негативне або навіть вороже ставлення до таких осіб за їх новим місцем проживання, відмова у допомозі з працевлаштуванням, житлом через упереджене ставлення до внутрішньо переміщених осіб тощо); в) 35 % зазначили, що основними причинами вчинення кримінальних правопорушень ВПО стала – нестача матеріальних ресурсів у внутрішньо переміщених осіб, щоб облаштуватися на новому місці проживання, що поставило таку особу у безвихідну ситуацію; г) 17 % вказали на психологічні причини, що виникли в особи внаслідок переміщення та сприя-

ли вчиненню кримінального правопорушення (наприклад, озлобленість на державу через неможливість ефективно захиститись від військової агресії, втрати внаслідок антитерористичної операції своїх близьких, майна та ін.; наявність у внутрішньо переміщеної особи думки, що внаслідок проведення АТО або окупації її населеного пункту «тепер всі мені винні» на мирній території тощо); д) 6 % вказали на неможливість (неспроможність) адаптуватися до укладу життя, світогляду, менталітету, традицій тощо, того чи іншого регіону України, до якого переїхали ВПО.

З метою виявлення схильності у ВПО вчиняти кримінальні правопорушення ще до переміщення на мирну територію, нами було поставлено співробітникам Національної поліції таке запитання: «Вкажіть, у більшості випадків внутрішньо переміщені особи, які вчиняють кримінальні правопорушення, вчиняють їх вперше на мирній території або такі особи вчиняли кримінальні правопорушення ще до моменту внутрішнього переміщення?». 71 % поліцейських зазначили, що ВПО вчиняли кримінальні правопорушення ще до моменту внутрішнього переміщення, та, відповідно, 29 % зазначили, що такі особи вчиняють кримінальні правопорушення вперше.

І, наприкінці, поліцейським пропонувалося висловити свою думку стосовно ефективних заходів запобігання злочинності ВПО в Україні. Нами було отримано такі відповіді: а) слід позбавляти соціальної допомоги тих внутрішньо переміщених осіб, які постійно зловживають своїм правом, а при вчиненні правопорушень такими особами слід мінімально застосовувати пільгові норми Кримінального кодексу України – 20 %; б) необхідно якомога ширше застосовувати пільгові норми Кримінального кодексу України. Також слід гарантувати нормами адміністративного, трудового та іншого законодавства пільгові норми для внутрішньо переміщених осіб, оскільки вони постраждали внаслідок конфлікту та повинні отримати максимальну підтримку від держави – 10 %; в) посилення державою соціально-економічної підтримки внутрішньо переміщених осіб (наприклад, встановлення квоти на робочі

місця, сприяння наданню постійного житла з нормальними умовами проживання, надання інших пільг тощо) – 38 %; г) виховання державою і суспільством у цілому почуття толерантності один до одного – 13 %; д) всебічне посилення у внутрішньо переміщених осіб адаптаційних здібностей до життєвих труднощів (психологічна допомога, будь-які тренінги, курси, створення свого роду асоціацій переселенців тощо) – 19 %.

Висновки. За результатами дослідження можна зробити такі висновки.

1. У неокупованих частинах Донецької та Луганської областей співробітники Національної поліції найбільше стикнулися із проблемою злочинності ВПО. До неокупованої частини Донецької області з 2014 до 2017 рр. перемістилося лише офіційно 567023 особи, і відповідно, 72,5 % поліцейських зазначили, що вони стикалися із ВПО, які вчиняли кримінальні правопорушення. До неокупованої частини Луганської області з 2014 до 2017 рр. перемістилося офіційно 292764 особи і відповідно, 81,08 % поліцейських зазначили, що вони стикалися із ВПО, які вчиняли кримінальні правопорушення. У Запорізькій, Дніпропетровській, Київській, Одеській, Харківській областях та м. Київ більше половини опитаних працівників Національної поліції вказали на те, що вони стикаються з ВПО, які вчинили кримінальні правопорушення. У Черкаській, Полтавській, Львівській та Чернігівській областях менше половини опитаних співробітників Національної поліції зазначили, що стикаються із ВПО, які вчинили кримінальні правопорушення. Знову ж таки, до Полтавської, Львівської, Чернігівської та Черкаської областей перемістилась не досить значна кількість ВПО у порівнянні з іншими областями, в яких проводилося дослідження.

2. Більшість поліцейських охарактеризували ВПО, які вчиняють кримінальні правопорушення, як осіб, що не мають бажання працювати, ведуть здебільшого паразитарний спосіб життя, пасивно налаштовані до українських та європейських цінностей і переслідують лише особисті інтереси.

3. За інформацією від поліцейських, більшість злочинців-ВПО за період з 2014 по 2017 рр. вчинили 34 % злочинів проти власності. Це можна пояснити тим, що особа, яка перемістилась на нове місце проживання, не може забезпечити себе достойним заробітком з об'єктивних та/або суб'єктивних причин.

4. Більшість поліцейських причини вчинення кримінальних правопорушень ВПО вбачають у нестачі матеріальних ресурсів у внутрішньо переміщених осіб. Також 71 % поліцейських зазначили, що ВПО, які вчинили кримінальне правопорушення на мирній території, до окупації вже вчиняли кримінальні правопорушення. Тобто підтверджується теза стосовно того, що особи, які мали антисоціальну поведінку та були схильні до вчинення кримінальних правопорушень, не змінили своєї поведінки, перемістившись після збройної агресії на мирну територію.

5. Найефективніший засіб запобігання злочинності ВПО поліцейські вбачають у посиленні державою соціально-економічної підтримки внутрішньо переміщених осіб (наприклад, встановлення квоти на робочі місця, сприяння наданню постійного житла з нормальними умовами проживання, надання інших пільг тощо).

6. Підбиваючи підсумки дослідження, наведемо практичні рекомендації стосовно проблем, з якими стикаються поліцейські, коли суб'єктом вчинення злочину є ВПО. Перша група проблем – відсутність конкретних документів (паспорта, документів, які характеризують особу, інформації щодо попередніх вироків, інформації стосовно наявності майна). На нашу думку, у профільних органів має бути удосконалена система електронних реєстрів інформації стосовно кожного суб'єкта правовідносин, які належать до їх правового регулювання. Приклади того, що інформація була втрачена, мають послугувати уроком на майбутнє й уповноважені працівники повинні подбати про збереження дублюючої інформації стосовно документів особи та інформації про неї у загальнодержавних реєстрах. Слід передбачити також

спеціальний доступ, за запитом поліцейських до таких реєстрів задля всебічного, повного та неупередженого проведення досудового розслідування.

Наступною передбачуваною перепорою під час проведення досудового розслідування є проблема мовного бар'єра. Виявляється досить дивним, коли громадянин України, потрапивши під кримінальне переслідування, робить заяву, що він не розуміє державної мови, хоча іноземець або особа без громадянства, які бажають отримати громадянство України, відповідно до Закону України «Про громадянство», мають розуміти державну мову в обсязі, достатньому для спілкування. Отже, для забезпечення прав і свобод громадян України, які за 27 років незалежності не вивчили державну мову (та для можливо інших ситуацій під час проведення досудового розслідування), слід удосконалити діяльність Довідково-інформаційного реєстру перекладачів, трансформувавши його в Державний реєстр перекладачів, який би функціонував по типу центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Метою діяльності такого реєстру додатково стало б забезпечення проведення досудового розслідування у встановлені законом строки, також цей реєстр допоміг би Генеральній прокуратурі України, Міністерству юстиції України у швидкому залученні перекладача за державні кошти під час міжнародного співробітництва. Крім того, ця система стала б додатковою можливістю отримання заробітку для людей з відповідною освітою перекладача.

При виникненні труднощів із виявленням місця проживання, перебування особи, з викликом та приводом Національній поліції слід впроваджувати програми співпраці з місцевим населенням, як у США. Проте такі програми впроваджуватимуться нелегко, адже, наприклад, у США 85 % громадян задоволені роботою поліції та цілком і повністю довіряють їй⁵; натомість Українській реформованій поліції за одним соціологічним опитуваннями довіряють

⁵ Citizens to Police: Let's Work Together. URL: https://www.huffingtonpost.com/jody-weis-/citizens-to-police-lets-w_b_7126788.html (дата звернення: 12.03.2018).

43,5 % громадян, за іншим опитуванням – 22,9 %⁶. Цікавим є також визначення готовності громадян співпрацювати з поліцейськими для розкриття кримінального правопорушення. Результатом запровадження програм співпраці населення США з поліцією стало поінформування громадянами місця перебування розшукуваної або підозрілої особи, обмін інформацією з поліцейськими через мобільні додатки та онлайн-програми. Більше половини громадян США виявили бажання брати участь у програмі допомоги поліцейським. На нашу думку, такі програми полегшують роботу самим поліцейським, окрім того, громадяни, спілкуючись із поліцією, укріплюють порядок на своїй місцевості. Наразі в Україні необхідно насамперед удосконалити роботу дільничних офіцерів поліції, наприклад, займатися підбором кваліфікованих співробітників на певну посаду, забезпечувати в подальшому їх достойним заробітком та кар'єрним зростанням, щоб запобігти відтоку професійних кадрів. Можливо, слід намагатися запроваджувати схожі програми співпраці з громадянами (як у США), але які б ефективно працювали у нашій державі.

Під час обрання запобіжного заходу суддям слід зважати на суспільну небезпечність діяння, яке вчинив підозрюваний-ВПО та розуміти що у такої особи, на відміну від інших, є можливість повернутись на окуповану територію. Соцмережі містять купу варіантів того, як можна переміститись на окуповану територію в обхід блокпостів. У зв'язку з цим правоохоронним та іншим уповноваженим органам слід детально вивчати такі незаконні способи перетину лінії розмежування та перешкоджати і запобігати незаконним переміщенням.

Список використаних джерел

1. Citizens to Police: Let`s Work Together. URL: https://www.huffingtonpost.com/jody-weis-/citizens-to-police-lets-w_b_7126788.html (дата звернення: 12.03.2018).
2. Відповідь Міністерства соціальної політики України від 21 березня 2017 р. № 34/о/208-17/221.

⁶ Примус до реформи: чого домоглася поліція України за два роки роботи. URL: <https://narodna-pravda.ua/2017/08/04/prymus-do-reformy-chogo-domoglasya-politsiya-ukrayiny-za-dva-roky-roboty/> (дата звернення: 12.03.2018).

3. Иншаков С. М. Зарубежная криминология: учеб. пособие для вузов, 2-е изд., М.: ЮНИТИ-ДАНА. Закон и право, 2003. 383 с.

4. Кисельов І. О. Сучасні тенденції злочинності в Україні. *Актуальні питання протидії злочинності в сучасних умовах: вітчизняний та зарубіжний досвід*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2018 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 254–256.

5. Лунеев В. В. Юридическая статистика. URL: <http://www.vuzlib.su/beta3/html/1/19309/19339/> (дата звернення: 12.03.2018).

6. Примус до реформи: чого домоглася поліція України за два роки роботи. URL: <https://narodna-pravda.ua/2017/08/04/prymus-do-reformy-chogo-domoglasya-politsiya-ukrayiny-za-dva-roky-roboty/> (дата звернення: 12.03.2018).

Tarasenko Yu. N. Состояние преступности среди внутренне перемещенных лиц в Украине (на основе материалов анкетирования сотрудников Национальной полиции)

В статье с позиции криминологической науки анализируется отношение сотрудников Национальной полиции к преступности внутренне перемещенных лиц. Акцентировано внимание на проблемах, с которыми сталкиваются полицейские во время проведения досудебного расследования уголовных правонарушений, субъектом совершения которых являются внутренне перемещенные лица. Предложено пути усовершенствования работы Национальной полиции, суда, органов исполнительной власти в отношении предупреждения преступности внутренне перемещенных лиц в Украине и усовершенствования проведения досудебного расследования касательно вышеупомянутых лиц.

Ключевые слова: *внутренне перемещенные лица, Национальная полиция, анкетирование, уголовное правонарушение, досудебное расследование.*

Tarasenko Yu. M. The state of criminal activity among internally displaced persons in Ukraine (based on materials of the National Police questionnaire)

The article analyzes opinions of National Police officers of Ukraine regarding criminal activity of internally displaced persons from criminological science view. It has been pointed out to the problems police face on pre-trial investigation when internally displaced persons are crime offenders. The ways to improve the work of the National Police, courts, executive authorities in preventing criminality of internally displaced persons in Ukraine and improving of pre-trial investigation of the above-mentioned persons were proposed.

Key words: *internally displaced persons, National Police, questionnaires, criminal offenses, pre-trial investigation.*